

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-10-26

Diarienummer N609-3409/21

Handläggare

Amanda Andersson

E-post: amanda.2.andersson@grundskola.goteborg.se

Yttrande till kommunstyrelsen över remiss om Regional överenskommelse om hjälpmedel i förskola, skola och daglig verksamhet inom Västra Götaland

Förslag till beslut

I grundskolenämnden

1. Grundskolenämnden översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
2. Grundskolenämnden förklarar beslutet omedelbart justerat.

Sammanfattning

Göteborgs Stad har som medlemskommun i Göteborgsregionens kommunalförbund tagit emot regional överenskommelse om hjälpmedel i förskola, skola och daglig verksamhet inom Västra Götaland. Grundskolenämnden har av kommunstyrelsen ombetts att yttra sig gällande förslaget.

Personer med funktionsnedsättning som har behov av hjälpmedel kan behöva samordnade insatser från hälso- och sjukvård och från skola eller daglig verksamhet. Överenskommelsen förtydligar ansvaret för huvudmännen och anger former för parternas samverkan. Intentionen har varit att få en så patientsäker och jämlik hjälpmedelshantering som möjligt.

Förvaltningen tycker att det är positivt att definiera och tydliggöra gränsdragningen för hjälpmedel och anser att överenskommelsen ska tillstyrkas. Förvaltningen vill att den uppföljning som ska genomföras två år efter att överenskommelsen trätt i kraft, görs brett genom att samtliga parter involveras för att säkerställa överenskommelsens syfte och intention.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Grundskoleförvaltningen betalar cirka 100 000 kronor i månaden till hjälpmedelscentralen som har hjälpmedel inom områdena rörelsehinder, kognitivt stöd och kommunikation. Förvaltningen och skolorna har också kostnader för hjälpmedel inom bland annat hörsel samt digitala och pedagogiska hjälpmedel på både grupp- och individnivå.

I rapporten som ligger till grund för överenskommelsen står det att elevens behov av ett individuellt utprovat och anpassat hjälpmedel för att kunna vistas i skolan ska tillgodoses som personligt förskrivet hjälpmedel även i de fall det skulle innebära förskrivning av två

likvärdiga hjälpmedel, så kallad dubbelförskrivning, och det skulle kunna resultera i att vissa produkter som idag bekostas av grundskoleförvaltningen istället kan bli ett ansvar för hälso- och sjukvården. Utgångspunkten är att enbart en uppsättning av ett hjälpmedel kan förskrivas till en och samma person och innan dubbelförskrivning kan bli aktuell ska den fysiska miljön motsvara behoven hos dem som vistas där. Behov av dubbelförskrivning bedöms av förskrivaren utifrån patientsäkerhet och patientens behov. Exempel på situationer då dubbelförskrivning kan vara aktuell för att ge förutsättningar för vistelse på skola:

- Hjälpmedel som är för skrymmande eller tungt för att flyttas till och från hemmet.
- Hjälpmedel som kräver hälso- och sjukvårdskompetens för att göra inställningar eller anpassning.
- Hjälpmedel som kan påverkas av yttre faktorer vid transport, såsom hjälpmedel där inställningar ändras när de fälls ihop och/eller hjälpmedel med hjul som inte bör användas utomhus.
- För att säkerställa den medicinska säkerheten som hjälpmedlet syftar till.

I rapporten finns en beräkning som gjorts utifrån, vad som i rapporten uppges vara bristfällig, statistik och utifrån den beräkningen har en grovt uppskattad månadskostnad på 90 000 kr bedömts att den istället kommer att belasta vårdgivare som har hälso- och sjukvårdsansvar.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

I artikel 2 i FN:s konvention om barnets rättigheter regleras att alla barn har samma rättigheter och lika värde. Inget barn får diskrimineras. I artikel 23 står det att alla barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som gör det möjligt för dem att delta aktivt i samhället.

I FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning lyfts rättigheten att leva ett självständigt liv och delta i samhället på jämlika villkor som alla andra.

Alla elever ska få sina behov av hjälpmedel tillgodosedda på ett likvärdigt sätt.

Samverkan

Information har lämnats till de fackliga organisationerna genom Facklig samverkansgrupp (FSG) den 29 november 2021.

Bilagor

Regional överenskommelse om hjälpmedel i förskola, skola och daglig verksamhet i Västra Götaland.

Ärendet

Göteborgs Stad har som medlemskommun i Göteborgsregionens kommunalförbund mottagit regional överenskommelse om hjälpmedel i förskola, skola och daglig verksamhet inom Västra Götaland.

Grundskolenämnden har av kommunstyrelsen ombetts att yttra sig gällande förslaget. Nämndens yttrande ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast den 17 december 2021 och ärendet medger därför ingen bordläggning.

Beskrivning av ärendet

Göteborgs Stad har som medlemskommun i Göteborgsregionens kommunalförbund tagit emot av överenskommelsen för att ta ställning till. Kommunstyrelsen har skickat förslaget på remiss till grundskolenämnden, förskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för funktionsstöd och till äldre samt vård- och omsorgsnämnden för yttrande samt till nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning för kännedom och eventuellt yttrande.

Ledningsrådet Medicintekniska produkter, som består av representanter från Västra Götalandsregionen och representanter från kommunalförbunden och Göteborgs Stad, gav i december 2019 i uppdrag att skapa en tillfällig beredningsgrupp med syfte att tydliggöra ansvar för hjälpmedel i förskola, skola och daglig verksamhet. I uppdraget ingick att särskilja vad som är pedagogiskt hjälpmedel, grundutrustning, lokalanpassning samt personligt förskrivet hjälpmedel.

En tillfällig beredningsgrupp med representation från förskola, skola, daglig verksamhet och hälso- och sjukvård (habilitering och hälsa, primärvård och kommunal hälso- och sjukvård) har arbetat fram en lokal överenskommelse samt hanterat synpunkter på innehållet som inkommit efter synpunktsrunda i representanternas lokala nätverk.

VästKoms styrelse beslutade den 1 juni 2021 att ställa sig bakom förslaget till överenskommelse och rekommenderade kommunalförbunden att rekommendera kommunerna att fatta egna beslut.

Göteborgsregionens kommunalförbund beslutade den 23 september 2021 att rekommendera medlemskommunerna att ställa sig bakom förslag till överenskommelse om hjälpmedel i förskola, skola och daglig verksamhet.

Innehållet i överenskommelsen

Personer med funktionsnedsättning som har behov av hjälpmedel kan behöva samordnade insatser från både hälso- och sjukvård och från skola eller daglig verksamhet. Överenskommelsen förtydligar ansvaret för dessa huvudmän och anger former för parternas samverkan. Intentionen har varit att få en så patientsäker och jämlik hjälpmedelshantering som möjligt.

I överenskommelsen definieras följande hjälpmedel samt ansvarig huvudman:

- Personligt hjälpmedel: individuellt utprovad produkt som syftar till att bibehålla eller öka aktivitet, delaktighet eller självständighet genom att kompensera för en funktionsnedsättning.
Ansvarig huvudman: sjukvårdshuvudman

- Pedagogiskt hjälpmedel: kännetecknas av att de huvudsakligen har som syfte att för den enskilda kompensera för en funktionsnedsättning i lärande situationen.
Ansvarig huvudman: skola
- Grundutrustning: utrustning som behövs för att tillgodose behovet hos en eller flera personer och som inte kräver någon mer omfattande individuell anpassning.
Ansvarig huvudman: skola/daglig verksamhet.

Skola ansvarar för att:

- den pedagogiska verksamheten är anpassad och utrustad så att alla elever kan tillgodogöra sig undervisningen, både avseende lärmiljön och de pedagogiska hjälpmedel som används i undervisningen samt grundutrustning.
- berörd personal får förutsättningar för att tillgodogöra sig information och utbildning om varje enskild elevs hjälpmedel och om dess funktion och användningsområde i undervisningen.
- vid byte av skola, i god tid informera sjukvårdshuvudmannen så att information om personligt förskrivna hjälpmedel vid behov kan överföras.

Sjukvårdshuvudman ansvarar för att:

- ge kunskap och råd inom ramen för professionernas kompetenser om den enskildes funktionsnedsättning, behov och förutsättningar.
- förskrivare gör en bedömning av hjälpmedelsbehov.
- prova ut personligt förskrivet hjälpmedel samt informera, instruera och träna. Detta görs vid behov i samråd med personal inom skola/daglig verksamhet och/eller personlig assistans.
- förskrivare av personligt förskrivna hjälpmedel ger information och utbildning till berörd personal inom skola/daglig verksamhet och/eller personlig assistans i enlighet med Handbok för personligt förskrivna hjälpmedel.
- förskrivare av personligt förskrivna hjälpmedel följer vid behov upp hjälpmedlet i samråd med skola/daglig verksamhet och/eller personlig assistans.

Grundskoleförvaltningens arbete med hjälpmedel

I skollagen (2010:800) står det att alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska få den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska få stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.

Göteborgs Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2020–2026, antogs av Kommunfullmäktige den 12 november 2020, består av tio rättighetsområden. I programmets rättighetsområde 5 står det att personer med funktionsnedsättning har rätt till bästa möjliga hälsa utan diskriminering och att målet för området är att personer med funktionsnedsättning har möjlighet att uppnå bästa möjliga hälsa på lika villkor som andra. Rätten till bästa möjliga hälsa förutsätter tillgång till hälso- och sjukvårdsinsatser av god kvalitet, hjälpmedel samt rehabilitering och habilitering. I de prioriterade strategierna för att nå målet står det att stadens verksamheter

ska samverka internt och externt för att underlätta för personer med funktionsnedsättning att uppnå bästa möjliga hälsa på lika villkor som andra samt att stadens verksamheter ska medverka till att personer med funktionsnedsättning har tillgång till hälso- och sjukvård med god kvalitet och standard, hälsofrämjande och förebyggande insatser aktiviteter samt andra hälsorelaterade tjänster på lika villkor som andra.

Inom grundskoleförvaltningen tillhandahålls olika typer av hjälpmedel, till exempel inom områdena rörelsehinder, kognitivt stöd och kommunikation, till elever för att de ska kunna tillgodogöra sig undervisningen.

Många av de pedagogiska hjälpmedel som finns tillgängliga är digitala hjälpmedel och vissa av dessa finns tillgängliga för samtliga elever och vissa används av en specifik elev eller av en elevgrupp, klass eller skola. Det kan till exempel handla om talsyntester och digitala läromedel som möjliggör för elever att lyssna på texter, visuellt stöd och tidsstöd för att förstå och passa tider, program som stödjer elever med textbearbetning som främst är till för elever med dyslexi samt att förvaltningen har 29 robotar som kan användas av elever som av olika anledningar inte har möjlighet att vara i skolan.

Förvaltningens bedömning

Grundskoleförvaltningen har fokuserat på de delar i överenskommelsen som rör förvaltningens verksamhet och ansvarsområde.

Grundskoleförvaltningen tycker att det är positivt att definiera och tydliggöra gränsdragningen för hjälpmedel och anser att överenskommelsen ska tillstyrkas. Förvaltningen vill skicka med följande synpunkter på överenskommelsen:

- Definitionerna av personligt hjälpmedel, pedagogiskt hjälpmedel och grundutrustning är gjorda utifrån hur det ser ut idag. Det är inte helt tydliggjort var gränsen går och det påverkar ansvarsfördelningen, det finns en risk för tolkningsutrymme i samverkan. Vissa hjälpmedel kan falla in under alla tre definitionerna. Under definitionen av grundutrustning står det att ”exempel på omfattande individuell inställning/anpassning är hjälpmedel med flera olika korrigerande tillbehör som behöver anpassas för att uppnå målet med hjälpmedlet” dock finns inte tydliggjort av som avses med flera olika korrigerande tillbehör. Vid bred definition av grundutrustning får skolorna betala mer. Ytterligare exempel där gränsdragningen mellan personligt respektive pedagogiskt hjälpmedel kan vara flytande är i de fall hörselhabiliteringen förskriver ett grundkit med lärarmikrofon, en elevmikrofon och en mediahub. Till grundkitet används ibland ytterligare elevmikrofoner som räknas som pedagogiska hjälpmedel och bekostas av skolan. Det kan också kompletteras med ett ljudutjämningsystem som räknas som pedagogiskt hjälpmedel. Alla dessa delar kopplas ihop i ett system och ett sådant system kan användas av en eller av flera elever. Ett system kan i vissa fall delas av två elever i samma klass vilket komplicerar det ytterligare. Ansvarsfördelningen mellan vilken huvudman som ska informera och instruera skolorna är också komplicerad. I dagsläget är det hörselpedagoger på grundskoleförvaltningen som ansvarar för det och ibland med stöd av hörselhabiliteringens hörselingsenjör.
- Inom skolområdet, vuxenutbildningen undantaget, finns det inga fristående verksamheter som arbetar med ett uppdrag från en kommun. De bedriver

verksamhet med ett tillstånd från staten, Skolinspektionen, och är helt oberoende gentemot lägeskommunen som huvudman. Om överenskommelsen ska omfatta fristående grundskolor, grundsärskolor, gymnasieskolor och gymnasiesärskolor behöver de finnas med som part. Kommunerna kan inte fatta beslut om bindande överenskommelser för fristående verksamheter.

Förvaltningen vill lyfta att det i uppföljningen, som Ledningsrådet Medicintekniska produkter ansvarar för att genomföra två år efter det att överenskommelsen trätt i kraft, görs en bred uppföljning med samtliga involverade parter för att säkerställa överenskommelsens syfte och intention.

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Bengt Randén
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef